

Vijf jaar na de racistische moord op Mohamed Achrak werden Dyab Abou Jahjah en Ahmed Azzuz door de rechter veroordeeld tot één jaar gevangenisstraf. Hun misdaad: ze hebben niet verhinderd dat er rellen uitbraken in Antwerpen na deze moord! De veroordeling werd gebaseerd op het beruchte artikel 66 van het strafrecht, dat eind 19de eeuw werd ingevoerd na massale mijnstakingen, om opruiing aan te pakken. Na Verhofstadts dreiging in het parlement dat hij het gerecht zou afsturen op de voormannen van de AEL (waarmee hij de scheiding van machten eventjes aan de kant zette), is dit vonnis opnieuw een aanfluiting van de democratie. Het betekent een gevaarlijk precedent: zullen vakbondsleiders in het vervolg ook tot dergelijke zware straffen veroordeeld worden als een staking of betoging met ongeregelde heden gepaard gaat en zij dat niet hebben kunnen verhinderen? Hieronder publiceren we de verklaring die de SAP verspreidde na de arrestatie van Dyab Abou Jahjah vijf jaar geleden, en een analyse van de gebeurtenissen door Ludo De Witte, gebaseerd op een aantal passages uit zijn boek 'Wie is bang voor moslims?' uit 2004.

Dyab Abou Jahjah, verklaring van de SAP

12.12.2002

Tijd voor een brede eenheid tegen het racisme en de sociale uitsluiting

1. Op 26 november vond er in Borgerhout een racistische moord plaats. De 27-jarige Marokkaanse leraar Mohammed Achrak werd doodgeschoten door zijn buurman. Enkele uren later verklaarde Antwerps burgemeester Detiège dat het niet om een racistische moord ging maar om de daad van een geestesgestoorde. Door meteen elk racistisch motief uit te sluiten gooide de burgemeester olie op het vuur.
2. De rellen die dezelfde avond nog uitbraken, leidden uiteindelijk tot de arrestatie van Dyab Abou Jahjah, voorman van de Arabisch Europese Liga, twee dagen later. Volgens zowat de ganse politieke kaste en ook het gerecht zou Abou Jahjah de jongeren opgehitst hebben en dus verantwoordelijk kunnen gesteld worden voor de rellen. Deze argumentatie viel helemaal in duigen toen nog enkele dagen later in een uitzending van Terzake werd getoond dat Abou Jahjah weldegelijk trachtte de jongeren te bedaren en pas in woede ontstak toen de politie pepperspray inzette tegen hem.
3. De SAP veroordeelt de arrestatie van Abou Jahjah alsook de hele aanpak van het Antwerps college en de paars-groene regering. Het establishment reageert op een racistische moord met de arrestatie van één van de allochtone woordvoerders. Wie hitst deze jongeren dan op? De arrestatie en opsluiting van Abou Jahjah betekent ook een nieuwe en zware bedreiging voor de democratische rechten en vrijheden in dit land. Jahjah was niet minder dan een politieke gevangene die achter de tralies werd gezet omwille van zijn ideeën, opinies en acties. Zijn Belgische nationaliteit mag niet afgenomen worden. Nadat reeds talloze strijdsyndicalisten af te rekenen kregen met een criminalisering van hun gevecht, wordt nu ook een beweging voor zelforganisatie en democratie en tegen sociale uitsluiting door het gerecht bekampt.
4. De diabolisering van de AEL en de figuur Abou Jahjah betekent niets dan koren op de molen voor het Bruine Blok. In een wereldwijd ideologisch klimaat van 'oorlog tegen het terrorisme' en 'de clash der beschavingen', wordt de taal van de politici in Vlaanderen met de dag racistischer. Politici uit diverse partijen nemen de rethoriek van het Blok gedeeltelijk over wanneer ze stellen dat de migranten zelf de schuld dragen in het mislukken van het "integratiebeleid". Discriminatie, racisme, sociale uitsluiting, werkloosheid, erbarmelijk onderwijs... er wordt met geen woord nog over gerept. De SAP wil deze verrechtsing politiek bekampen door het smeden van de meest brede eenheid, zonder dat we het daarom eens zouden zijn met alle standpunten van de AEL.

5. Na de arrestatie van Abou Jahjah was er ook veel protest hoorbaar. Academici, militanten van de sociale bewegingen, kunstenaars, journalisten... kantten zich tegen deze 'politieke arrestatie'. Honderden mensen lieten een proteststem horen via lezersbrieven, vrije tribunes, tijdens vergaderingen, via de media of op straat. De SAP is voorstander van het bundelen van deze kritische stemmen in een beweging voor de vrijwaring van de democratische rechten en vrijheden én tegen het racisme en de sociale uitsluiting.

6. De SAP heeft steeds verdedigd dat het Vlaams Blok niet kan bestreden worden met een neoliberal beleid en een anti-sociale politiek. Integendeel, hiervoor is er een linkse politieke koerswijziging nodig. Er moet een beleid komen dat een einde maakt aan het racisme en de sociale uitsluiting door de sociale noden voorop te stellen, een beleid dat échte en radicale inspraak en democratie organiseert, dat de zelforganisatie van de inwoners ondersteunt. Een beleid dat breekt met rechts en de rechtse politiek. Het is nu tijd voor de opbouw van een brede oppositie, voor een initiatief dat al het ongenoegen en verzet kan bundelen en een politieke stem geven.

David Dessers & Ataulfo Riera
Socialistische Arbeiderspartij (SAP)

Abou Jahjah en de rellen na de moord op Mohammed Achrak

Hieronder volgen vier hoofdstukjes uit mijn boek *Wie is bang voor moslims?* (2004) waarin de diabolisering van de AEL in de jaren 2002, 2003 en 2004 op de korrel wordt genomen, en onder meer wordt ingegaan op de (vermeende) rol van Dyab Abou Jahjah en de AEL in de rellen na de moord op Mohammed Achrak. Enkele van die hoofdstukken zijn eerder al gepubliceerd door het e-zine *Uitpers* (www.uitpers.be), nr. 86, 8ste jg., mei 2007.

Ludo De Witte, 23 december 2007

Moslims bezetten de stad!

De solidariteitsbetoging met het Palestijnse volk die de AEL op 3 april 2002 in Antwerpen organiseerde, plaatste de organisatie op de Belgische politieke kaart. De rellen die in de nasleep van de betoging ontstonden, deden veel stof opwaaien. Over de aanleiding van de betoging, de eisen van de manifestanten en het programma van de organisatoren werd nauwelijks gerept. Het is daarom nuttig om de politieke gebeurtenissen te schetsen die aan de manifestatie voorafgingen.

Sinds het uitbreken van de tweede intifada, eind 2000, en vooral sinds eind 2001, toen Tel Aviv zijn militaire operaties in de bezette gebieden opdreef, geraakten de gemoederen bij moslims overal ter wereld verhit. De openlijke steun van Washington voor scherpshijper Sharon en de medeplichtige passiviteit van Europa beroerde menig moslim zeer. Na een reeks bloedige Palestijnse zelfmoordaanslagen in Israël zette Sharon eind maart 2002 het licht op groen voor 'Operation Defensive Shield': 30.000 soldaten en zwaar materieel werden in de strijd gegooid om de Palestijnse gebieden in een ijzeren wurggreep te nemen en 'de terreurinfrastructuur' uit te schakelen. De bestorming van het Palestijnse vluchtelingenkamp van Jenin was een bijzonder duidelijk, want een op systematische en op grote schaal georganiseerd voorbeeld van de wrede praktijken waaraan Tel Aviv zich tijdens de campagne bezondigde. De aanval werd ingezet op 3 april, de dag dat de AEL in Antwerpen betoogde, en had dus weinig invloed op de gebeurtenissen in Antwerpen die dag. Maar wat later uitlekte over het Israëlische optreden in Jenin is een uitvergroting van de Israëlische misdaden die beetje bij beetje in de maanden ervoor al aan het licht waren gekomen en de woede van moslims hadden opgewekt: vernietiging van de civiele infrastructuur, standrechtelijke executies, wurgende uitgaansverboden.

In het kamp van Jenin wonen ongeveer 14.000 Palestijnen. Het staat bekend als een bolwerk van

Palestijns verzet, en was een uitverkoren doelwit van de militaire campagne. De eerste dagen van de aanval op het kamp schoten de Israëli's niet echt op, want licht bewapende Palestijnen boden hevig weerstand. Op de vierde dag dreef het leger zijn offensief op. Er werden aanvalshelicopters ingezet en gepantserde bulldozers walsten gebouwen plat om in de smalle steegjes van het kamp de weg vrij te maken voor de tanks en het geschut. Het Hawashin-district, waar op 9 april 13 Israëlische soldaten in een hinderlaag waren gedood, werd tot het laatste huis met de grond gelijkgemaakt. Volgens Human Rights Watch (HRW) werden in het kamp 340 gebouwen, meestal woonblokken voor verschillende families, verwoest of onbewoonbaar gemaakt. Ongeveer 4.000 bewoners van het kamp werden dakloos. Israëlische sluipschutters schoten Palestijnen neer die het uitgaansverbod negeerden. Kampbewoners getuigden dat de Israëlische troepen bij hun moeizame opmars door de steegjes Palestijnse burgers als levend schild gebruikten, en met graafmachines gaten in de muren boorden om van het ene huis naar het andere te gaan. Pas op 15 april, vier dagen nadat de meerderheid van de Palestijnse strijders waren gedood of zich hadden overgegeven, stond het Israëlische leger ziekenwagens en medisch personeel toe het kamp binnen te gaan. HRW telde achteraf 52 gedode Palestijnen, waarvan bijna de helft burgers. Standrechtelijke executies van ontwapende Palestijnse militanten waren geen uitzondering. HRW bracht monsterlijke misdaden in kaart. Zo positioneerde een Israëlische tank zich op enkele meter van een zwaargewonde Palestijnse strijder die buiten de gevechtszone lag dood te bloeden. Gedurende twee uur verhinderden de Israëli's dat medisch personeel bij de man kon komen, waarna een Israëliisch soldaat hem met enkele schoten afmaakte. HRW besluit dat de Israëli's zich bezondigden aan 'ernstige inbreuken op internationale humanitaire wetgeving, waarvan sommige prima facie neerkomen op oorlogsmisdaden'. De organisatie vroeg een VN-onderzoek, maar dat is er nooit gekomen.[1]

De AEL-betoging van 3 april 2002 was geen toegelaten betoging. De AEL had naar eigen zeggen gepolst of er een toelating inzatz, en dat was niet het geval. De organisatie ging daarom zonder verdere formaliteiten die woensdagavond de straat op. Achteraf zou het de AEL zwaar aangerekend worden dat geen betogingsaanvraag was ingediend. De vertegenwoordiger van de Federatie van Marokkaanse Verenigingen erkende achteraf wel dat de druk van de moslims op de allochtone organisaties om protesten te organiseren tegen het Israëlische optreden in Palestina groot was, en mensen van de FMV probeerden samen met de AEL de massale toeloop van betogers in goede banen te leiden. De rellen na de betoging werden op het conto van de organisatoren geschreven. De Morgen herdoopte Abou Jahjah tot 'de rellenmanager'. Gazet van Antwerpen pleitte er onmiddellijk voor om de AEL elk recht op betogen te ontfeggen, want de organisatie had 'nauwelijks afstand genomen van het geweld, de vernielingen, de plunderingen en de pogingen om de Antwerpse joodse gemeenschap de schuld te geven van het conflict in het Midden-Oosten.' Het Antwerps stadsbestuur vatte de rellen op als een oorlogsverklaring, en zou de ganse politieke klasse van het land meesleuren in een verbeterd gevecht tegen de AEL. Koen Dassen, kabinetschef van de minister van Binnenlandse Zaken, had nochtans in een eerste comentair op de rellen 'een bloempje [gegeven] aan de ordedienst van de AEL, die tijdens de vreedzame betoging de verhitte gemoederen kalmeerde', maar dat werd vlug overstemd door oorlogstromgeroffel. Abou Jahjah zelf legde de schuld voor de rellen bij de politie en bij een groepje amokmakers. 'Ik vind het erg jammer dat onze organisatie kop van jut moet worden door het wangedrag van anderen,' zei de AEL-leider. 'Is de Belgische voetbalbond soms verantwoordelijk voor het slopen van stadions? Elke betoging houdt risico's in. Als je die lijn doortrekt kan er in België niet langer betoogd, noch gevoetbald worden.' [2]

Paul Verbraeken van Charta 91 was op de betoging van 3 april. Wat hij zag, bevestigt het oordeel van Abou Jahjah en Koen Dassen. Hij schreef over zijn wedervaren een open brief aan Leona Detiège, burgemeester en hoofd van de Antwerpse politie: 'Ik was aanwezig op de pro-Palestijnse manifestatie die gisteren plaats vond in onze stad en die, zoals iedereen via de media uitgebreid heeft kunnen horen, zien en lezen, "uit de hand gelopen is". Ik heb gezien dat de manifestanten gedurende méér dan een uur door twee politiekordons geblokkeerd werden op de ongeveer 200 meter die de Leysstraat lang is. Ik heb gezien dat tijdens dat uur de winkels aan beide zijden van de straat ongemoeid gelaten werden. Ik heb gezien dat de ordedienst van de organisatoren op dat ogenblik de zaak volledig onder controle had. Ik heb ook gezien dat de gemoederen bij de overwegend Marokkaanse jongeren verhit waren. Ik vind dat niet geheel onbegrijpelijk in het licht

van de tragische gebeurtenissen. (...) Wat nu gebeurd is, was volgens mij de minst goede oplossing: eerst de mensen zonder enige uitleg en zonder een woord van begrip een uur opgesloten houden op een kleine oppervlakte en ze daarna zonder meer laten gaan. Is dat niet om moeilijkheden vragen?’[3]

De vraag van Verbraeken is pertinent: waren er vrijbuiters aan het werk die op moeilijkheden uit waren? Abou Jahjah verdenkt de politie ervan de rellen bewust te hebben uitgelokt. De politie hield de betogers eerst een uur op een kleine ruimte samengeperst, zodat de spanning werd opvoerd, en nadien trokken ze haar manschappen terug, zodat een ontlading bijna onvermijdelijk werd. Johan Leman noteert bij die verdenking: ‘Ikzelf bedenk dat zoiets in Antwerpen eigenlijk niet uitgesloten moet worden.’ Onderzoek staat toe te besluiten dat de beschuldiging niet zomaar kan worden weggewuifd als de vrucht van een complottheorie. Hoewel de betoging niet formeel was toegestaan, hadden de organisatoren vooraf overlegd met enkele politieverantwoordelijken. Er was afgesproken dat de betogers zouden verzamelen voor een bijeenkomst op het Teniersplein. Er zou geen optocht worden gehouden en de politie zou vanop een afstand, vanop de Meir, een oogje in het zeil houden. Dat gebeurde niet: in Robocop-uitrusting werd de massa tussen twee kordons in de tang genomen.

Mohamed Chakkar van de FMV, een door de stad gesubsidieerde allochtone koepel die vijandig staat tegenover Abou Jahjah, bevestigt de versie van de AEL: ‘Mensen van de AEL en van de FMV hebben tijdens de betoging van april 2002 geprobeerd om de betoging rustig te laten verlopen. En zijn daarin gelukt. De rellen zijn na de betoging begonnen. Maar de betogers werden lange tijd ingesloten, tussen twee kordons. Op een bepaald ogenblik [later op de avond] heeft de politie dan [enkele honderden jongeren in de Ommeganckstraat ingesloten en] langs één kant gechargeerd, waardoor de jongeren langs de andere kant uitbraken en wegvluchtten. Toen zijn er vernielingen gebeurd, en hebben jonge hooligans van de situatie geprofiteerd om vandalenstreken uit te halen.’ Waarom werd uiteindelijk gechargeerd? En waarom werd langs één kant gechargeerd zonder dat het politiekordon aan de overzijde op de hoogte was, zodat de wegvluchtende betogers, als ratten in de val, op het kordon aan de andere kant botsten en er onvermijdelijk gevechten uitbraken? Een politieofficier erkent off the record dat deze aanpak ‘een zware fout’ was, maar meer uitleg kan er niet vanaf.[4]

In het vage verslag over de rellen van het Comité P, dat toezicht houdt op de politiediensten, staat eufemistisch dat ‘bepaalde tactieken beter konden’, en dat ‘een en ander ongetwijfeld technisch had kunnen verlopen’, en dat ‘de korpschef en zijn naaste medewerkers’ dat informeel ook hadden toegegeven. Meer vernemen we niet. In het verslag staat wel dat de AEL vooraf had meegedeeld dat het ‘een statische betoging’ zou worden, en dat er veel families ‘met vrouwen en kinderen’ zouden deelnemen. Er wordt gesuggereerd dat de bevelvoerende commandant verrast was door het militante karakter van de manifestatie met overwegend jonge, mannelijke moslims.[5] Maar dat doet niets af van het provocerende gedrag van de politie. Hebben extreem-rechtse krachten aangestuurd op rellen en massale arrestaties (de opvang van arrestanten was ‘perfect georganiseerd’, aldus het verslag)? In het verslag van het Comité P zijn enkele staaltjes terug te vinden van de ondemocratische opvattingen van sommige agenten, die betogen niet als een recht beschouwen. Is het dan vergezocht te veronderstellen dat er agenten rondlopen die betogingen van moslims, zelfs aangevraagde, ongehoord vinden? Enkele allochtonen, geen AEL-aanhangers maar goed op de hoogte van het reilen en zeilen in het Antwerpse politiewereldje, zijn ervan overtuigd dat het de bedoeling was van de politie om de betogers ‘een lesje te leren: de straat is niet van hen’. In elk geval was na het politieoptreden het bedje gespreid voor een eensgezind offensief van links, rechts en uiterst-rechts tegen de AEL. Een half jaar later, tijdens de rellen na de moord op Mohammed Achrak, zouden politieofficieren opnieuw met enkele provocaties uitpakken – en ook dat zal het Comité P met de mantel der vaagheid bedekken.

Verbraeken hekelt in zijn brief aan burgemeester Detiège haar afwezigheid op de betoging: ‘Maar wie ik niet gezien heb was uzelf evenmin als een andere verantwoordelijke politicus/politica. De manifestatie was aangekondigd, al dan niet officieel aangevraagd, dat laat ik nu in het midden, en niet toegelaten. Het verbieden van zo’n demonstratie is uw bevoegdheid. U verklaarde in een

vraaggesprek op de televisie dat u het niet opportuun acht dat in de huidige omstandigheden demonstraties worden gehouden. Dat is een politieke uitspraak die de rechtsgrond voor het al dan niet verlenen van een toelating tot betogen overschrijdt. U verklaarde ook dat u dat niet opportuun achtte omdat, en ik citeer “de incidenten in het Midden-Oosten niet naar Antwerpen mogen geëxporteerd worden”. Dat u het drama dat zich momenteel in Palestina afspeelt als “incidenten” omschrijft, lijkt mij een understatement dat enig inzicht verschaft in uw inschattingsvermogen.

Misschien is dat ook de verklaring voor het feit dat u het als politiek verantwoordelijke persoon in een stad waar tienduizenden Joodse en Arabische mensen wonen, niet nodig achtte om bij die manifestatie aanwezig te zijn en in overleg met de organisatoren het woord te richten tot de aanwezigen. U had hen kunnen uitleggen dat de wet voor iedereen gelijk is en een niet toegelaten betoging dan ook niet kan doorgaan. U had uw wens tot vreedzaam samenleven in Antwerpen kunnen uiten. U had hen kunnen zeggen dat u enig begrip kon opbrengen voor hun machteloze woede. U had hen kunnen tonen dat u hen door uw aanwezigheid als volwaardige medeburgers beschouwde. Misschien had een dergelijk optreden de incidenten kunnen voorkomen. Misschien. (...) Ik heb begrepen dat er tussen het stadsbestuur en de “verschillende gemeenschappen” overleg gebeurt aan de top. Dit was een deel van de basis, en niet het gemakkelijkste deel. Maar het waren geen “terroristen” die zich in de Leysstraat bevonden. Kortom, ik vind de oorverdovende afwezigheid van uzelf en uw collega's een daad van schuldig politiek verzuim.' Het zou niet de laatste keer zijn dat Leona Detiège weinig inlevingsvermogen opbracht voor de moslimgemeenschappen van haar stad.

In de dagen en weken na de betoging maakten gevoelens van wraak, vrees en paniek zich meester van het lokale establishment. Het oordeel van Koen Dassen, Paul Verbraeken en andere waarnemers over de rol van de AEL werd weggevaagd door het allesoverheersende schrikbeeld van duizenden moslims die uit hun getto's waren gekomen om in het hart van de stad vernielingen aan te richten. Politie, gemeentebestuur en enkele tientallen heethoofden hadden op 3 april de bal voor het doel van de AEL getrapt; de pers moest hem er gewoon intrappen. In de kranten weerklonk de angst voor een moslimterroristische opmars. In De Standaard suggereerde de Antwerpse VLD'er en notoir zionist Claude Marinower verbanden tussen de rellen van 3 april en een poging tot brandstichting in een Antwerpse synagoge. Gazet van Antwerpen waarschuwde dat het de AEL het misschien niet bij betogingen zou laten: ‘ook andere “verzetssdaden” kunnen volgen.’[6]

Krantencommentaren waren vooral ingegeven door de vraag of men nog langer de veiligheid van de joodse gemeenschap en de diamantsector in Antwerpen kon garanderen tegen het monster dat was opgestaan. Er was schade aangebracht aan woningen, winkels en auto's, ook in enkele straten waar veel joden wonen. In Antwerpen wonen ongeveer 15.000 joden, en ze wonen erg geconcentreerd in enkele buurten – dicht bij het eindpunt van de betoging. De vitrine van de juwelierszaak van Ruth Frohmann, ondervoorzitter van het Forum van Joodse Organisaties, was gesneuveld. De man was begrijpelijkerwijze geschokt. De ‘uitstekende relaties’ met de Antwerpse burgemeester waren niet beschadigd, maar dat mocht nooit meer gebeuren. Volgens hem waren de rellen gericht tegen ‘de joodse gemeenschap’. Dat zowel autochtonen, Arabieren als joden in de klappen hadden gedeeld, werd over het hoofd gezien. Paul Geudens schreef in Gazet van Antwerpen dat de betogers een heel programma voor ogen hadden: ‘keet schoppen, vandalenstreken uithalen, joden pesten, oorlogje voeren met de politie en de Antwerpenaar’. De Morgen schreef dat Abou Jahjah de joodse gemeenschap van Antwerpen als zijn grootste opponent had uitgekozen. Het Volk introduceerde de AEL-leider als de ‘frontman anti-joden’. Het Vlaams Blok vatte het gevaar samen: ‘Jahjah heeft een rechtstreekse aanval geopend op de Antwerpse joodse gemeenschap en mobiliseert daarvoor rijkelijk bij de Noord-Afrikanen die in de stad wonen.’[7]

Professor Henri Rosenberg, een BV in de Antwerpse joodse gemeenschap, kroop in de pen en publiceerde in het rechtse faxkrantje 't Scheldt een artikel over de gebeurtenissen. Met de titel 'Intifada aan de Schelde' was de toon gezet. De betogers waren 'dolgedraaide herrieschoppers, vijandige vandalen, haatdragende plunders en rovers'. Het werd tijd voor navenante tegenmaatregelen. Volgens Rosenberg kijken de joden voor steun meer en meer in de richting van

het Vlaams Blok: 'Steun aan het Vlaams Blok wordt in joodse kringen bespreekbaar en zelfs besproken.' [8] Roger Van Houtte echode in Gazet van Antwerpen die waarschuwing: 'Als [de gevestigde politieke partijen] de joodse gemeenschap voor het hoofd blijven stoten, kunnen daar nare gevolgen van komen.' Niet alleen dreigt de joodse gemeenschap over te lopen naar het Blok, maar als we de krant mogen geloven, stond de hele diamantsector op het punt om de wijk te nemen naar rustiger oorden. In één klap zou dan 7 procent van onze export op de helling staan: 'Als gewelddadige moslimbetogers (...) doordringen tot in de diamantwijk, wordt dat in het buitenland gezien als een pogrom. Het uitwijken naar elders van de Antwerpse diamant wordt door sommigen niet meer uitgesloten. Dat zou pas een ramp zijn.' Ongeveer een week later zei de Antwerpse VLD'er en zionist André Gantman, ooit een rijzende ster binnen de partij, maar sinds zijn naam opdook in een fraude-onderzoek op een zijspoor gezet, dat het Vlaams Blok de enige partij is die de joodse gemeenschap verdedigt. Hij noemde het cordon sanitaire vlakaf een tactische blunder. [9]

De voorgeschiedenis, de context, de standpunten van de organisatoren, de naakte feiten: wat anders in elke verslaggeving aan bod komt, was volledig verdwenen. Begrip voor de frustraties en woede van de betogers over het lijden van de Palestijnen, kritische geluiden over de uitlatingen en inertie van het stadsbestuur, kanttekeningen bij de aanpak van de politie, een objectief beeld van de aangerichte schade: je kon ernaar blijven zoeken. Het beeld was gecreëerd van een boosaardige geest die islamitische knokploegen mobiliseert voor terreur- en strooptochten door de stad, en daarbij alles 'wat westers en joods-christelijk is' (GVA) aanvalt.

Ik legde Abou Jahjah de beschuldiging voor dat hij het Midden-Oostenconflict naar België wil exporteren. Hij zou van Antwerpen het Beiroet aan de Schelde willen maken...

Abou Jahjah: 'Dat zou tof zijn, want Beiroet is een geweldige stad... (Lacht) Die beweringen zijn natuurlijk onzin. Burgers hebben het recht om op straat hun ongenoegen te uiten over de zaken die ze belangrijk vinden. De mensen hebben hier in het verleden toch ook betoogd voor Korea, Congo en Vietnam? Onze gemeenschap vindt het Midden-Oosten belangrijk.'

Men stelt dat dit zo'n betogingen het samenleven met de joodse gemeenschap bedreigt en het onveiligheidsgevoel bij de joden doet toenemen. Is die vrees terecht?

Abou Jahjah: 'Zionistische groepen beschouwen onze pro-Palestijnse acties als een bedreiging. Ze beseffen dat binnen twintig of dertig jaar de allochtonen in de grootsteden van Europa de meerderheid zullen vormen. Ze weten dat die mensen antizionistisch zijn. Ze weten dat die tegen de staat Israël zijn. Ze beseffen dat we vandaag geen invloed hebben op het beleid, maar ze beseffen ook dat dit in de toekomst kan veranderen. Als onze lijst voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2006 succes boekt, dan krijgt het antizionisme zelfs een politieke vorm. Ze willen dat potentiële gevaar vandaag uitschakelen, nu het nog kan.'

De zionisten zwaaien met de versleten slogan dat antizionistisch hetzelfde is als anti-joods. Ze beweren dat ze bang zijn op straat, en dat ze niet meer alleen de straat opdurven. Dat is onzin. Er zijn enkele spijtige incidenten geweest, en daarvan wordt misbruik gemaakt. Incidenten zijn echter niet ongewoon tussen verschillende gemeenschappen: ook tussen de Turkse en Marokkaanse gemeenschappen gebeurt dat. De joden worden helemaal niet geterroriseerd. De zionisten creëren met dat soort van beweringen precies datgene waarvan ze ons beschuldigen: een onveiligheidsgevoel bij de joden. De joden vormen een geprivilegieerde, beschermde groep in Antwerpen. Ik begrijp sommige reacties, want hun ervaringen uit het verleden spelen zeker een rol. Men mag dat verleden echter niet misbruiken om vandaag politieke doeleinden na te streven, en men mag dat zeker niet tegenover ons doen, want met de holocaust hebben we niets te maken. Men zou het ook niet pikken als men de holocaust zou gebruiken om het proces te maken van het christelijke, blanke Europa, en dat geldt a fortiori voor ons. Toen Andalusië islamitisch was, leefden Arabieren en joden vreedzaam samen. Toen de katholieke Spanjaarden aan de macht kwamen, werden zowel Arabieren als joden het slachtoffer van de repressie. De joden vluchtten toen naar de Arabische wereld, naar Marokko. Ze waren er een beschermde minderheid. De holocaust is dus geen reden om andere bevolkingsgroepen het recht op vrije meningsuiting en op betogen te ontfangen.

Men kan ons niet het recht ontzeggen te betogen in Antwerpen omdat er in die stad veel joden wonen. Mag ik er overigens op wijzen dat we qua aantal groter zijn dan de joodse gemeenschap?'[10]

Een oorlogsverklaring

De artikels die De Morgen en Het Volk op 20 april 2002 publiceerden over Abou Jahjah waren een regelrechte oorlogsverklaring. We bespreken hier het uitgebreidste van de twee, dat in De Morgen is gepubliceerd. De titel en ondertitel van het artikel laten niets aan de verbeelding over: 'Het ware gelaat van de rellenmanager. Hij ziet eruit als de ideale schoonzoon, maar een kleine blik in het verleden van Dyad Abou Jahjah laat weinig goeds vermoeden over de ware intenties van zijn Arabisch-Europese Liga'. [11] De lezer maakt kennis met Abou Jahjah: 'een afgeborsteld heertje' die 'in een walm van aftershave' de pers te woord staat. Anne de Graaf, de journaliste van dienst, had niet de moeite genomen om naar zijn naam te informeren: de voornaam spelde ze niet juist, en de achternaam was nu eens 'Abou', dan weer 'Jahjah'. Ze beschrijft uitgebreid de façade waarachter de AEL-leider zijn perfide strategie verbergt: 'Jasje, dasje, zonnebankbruin, gepoetste schoenen, groot hoofd en vlotte babbel. Dyad Abou Jahjah ziet eruit als de ideale schoonzoon.' De journaliste meldt dat de AEL-leider de schuld voor de rellen van 3 april bij de politie en bij een groepje hooligans legde. Ze wimpelt Abou Jahjah's versie weg als 'een verkoopformule', maar geen van de journalisten 'durfde [Abou Jahjah] tegen te spreken'. Volgens haar braken de rellen tijdens de betoging uit; in werkelijkheid gebeurde dat pas na de betoging.

Het artikel staat bol van insinuaties die de AEL-voorman in een slecht daglicht plaatsen. 'Abou wordt op 24 juni 1971 geboren in de Libanese stad Bintjbeil. Hij beleeft rustige kinderjaren maar heeft als puber drie jaar met de Israëlische bezetting te maken. Dagelijks staat de dood op de agenda - bij het spelen op straat, op weg naar school en als hij erop uittrekt met de scouts. De kleine Jahjah laat zich niet uit het lood slaan. Hij behaalt moeiteloos zijn diploma middelbaar, loopt op een draffje door de licentie politieke wetenschappen aan de universiteit van Saïda. Het geweld is zijn mentale motor om hogerop te raken: Jahjah krijgt Frans en Engels onder de knie, talen waarin hij onder studenten pamfletten verspreidt voor de Palestijnse zaak. Tegelijk schrijft hij voor de Egyptische krant Al Ahram. "Het geweld heeft me getekend. Ik heb leed gezien", meldt hij. "Ik heb met mijn studenten achter auto's geschuild voor scherpshutters. Je moet er tussen gezeten hebben om te begrijpen wat ons drijft." Volgens de Graaf drijft Abou Jahjah 'op geweld' - een bewering die ze geloofwaardig probeert te maken door hem te situeren in de context van de Israëlische bezetting van Zuid-Libanon en de Libanese burgeroorlog. Als die stelling ingang vindt, dan zijn meteen de incidenten van 3 april en de gewelddadige agenda van Abou Jahjah verklaart.

Anne de Graaf zoomt dan in op zijn huwelijk: 'Jahjah [komt] de vrouw van zijn leven tegen, althans voorlopig. Ze is Vlaamse, heet Peggy, en, aardig detail, ze bezorgt hem de Belgische nationaliteit als ze trouwen op 21 april 1994. Het paar gaat op de Turnhoutsebaan wonen maar het huwelijk is geen lang leven beschoren. Eind 1998 ruilt Jahjah haar in voor een meisje van Arabische origine maar ook die relatie springt af.' De journaliste suggereert dat de berekende Arabische macho (o stereotype!) een schijnhuwelijk is aangegaan, een stelling die extreem-rechtse krachten in de politie- en veiligheidsdiensten, het Vlaams Blok en nadien ook respectabele politici gedurende de rest van het jaar 2002 (tevergeefs) proberen hard te maken. Het is een poging om Abou Jahjah wegens zijn 'schijnhuwelijk' de Belgische nationaliteit te ontnemen om hem daarna het land te kunnen uitzetten.

Eind jaren negentig, zo schrijft de Graaf verder, is Abou Jahjah 'in stilte bezig met de oprichting van Al Rabita, het Arabische woord voor "liga", een moslimorganisatie die hij wil inbedden in de schaduw van de Europese gemeenschappen. Jahjah ronselt leden via de Engelse site waarop hij campagne voert voor Palestina en de Arabische belangen in Europa. Ook die strategie slaat meteen aan. Op kousenvoeten werft de student vierhonderd leden en zevenhonderd sympathisanten. De organisatie vertakt zich als een octopus naar Nederland, Frankrijk en Groot-Brittannië, en schaart zich onder de vleugels van het grote Al Rabita, die na 11 september door de CIA op de zwarte lijst wordt gezet van de te duchten groeperingen.' De groei van de AEL wordt voorgesteld als een mysterieus proces,

waar meer achter zit dan we vermoeden: 'de jonge manager (...) heeft blijkbaar macht en geld genoeg om zich te laten verdedigen door dure advocaten.' In werkelijkheid heeft de voorloper van de AEL niets te maken met het internationale, door de Saoedi's gecontroleerde Al Rabita, behalve het feit dat beide organisaties het woord 'liga' in de naam dragen.

Anne de Graaf citeert ook uit een tekst van Abou Jahjah waarin hij de reacties van de Arabische gemeenschap op het nieuws van de aanslagen in New York beschrijft: 'Ik kan het niet als blijdschap omschrijven maar veeleer als zoete wraak. Een oprecht gevoel dat de cirkel rond is geworden. Zij hebben ons leren doden. Zij bestempelden de impact van hun bommen als spijtige maar nodige schade. Ze mogen het ons niet kwalijk nemen dat die duizenden burgers in de vliegtuigen en in de WTC-torens door ons beschouwd worden als "spijtige maar nodige schade".' Heeft Abou Jahjah het echt over 'spijtige maar nodige schade' gehad? Volgens de Graaf komen de woorden uit een speech van Abou Jahjah aan het Instituut voor de Studies van de Mensenrechten in Caïro, van 28 januari 2002, maar in die speech staan die zinnen niet... Abou Jahjah heeft het in toespraken en artikels niet over 'spijtige maar nodige schade', maar stevast over 'spijtige collaterale schade', en dan enkel in ironische zin, als imitatie van het onmenselijke pr-discours over de burgerslachtoffers van Amerikaanse bombardementen.[12] We komen in het hoofdstuk 'De schaduw van Osama Bin Laden' nog terug op de pogingen om Abou Jahjah als een advocaat van Al Qaeda voor te stellen.

Volgens De Morgen richtte Abou Jahjah ook de 'Antwerpse moslimscouts' op: 'luidens bronnen bij de Staatsveiligheid was die "nieuwe" scoutsafdeling een vertakking van de Brusselse "1ère Unité de Scout musulman de Bruxelles/Ouest". Die organiseert sinds jaren opleidingskampen in de buurt van La Roche, waar jongeren in legerkledij worden getest - mogelijk in het vooruitzicht van een selectie voor de strijd in het Midden-Oosten, zo bleek uit observaties ter plaatse. Een ding is duidelijk: www.assaby.com/scout, de site van het Centre Islamiste Belge, maakt alle Belgische aspirant-moslimscouts warm voor drills in paramilitaire kleding, survivals en camouflagetechnieken, en, last but not least, een intensieve studie van de koran.' Abou Jahjah heeft niets te maken met het Centre Islamique de Belgique, maar dat is voor de Graaf een onbetekenend detail. De zaak wordt volgens haar nog bezwarender voor Abou Jahjah, want 'Abd El Sattar, de Tunesische zelfmoordkamikaze, studeerde tegelijk met Jahjah aan de universiteit van Louvain-la-Neuve'. De twintigduizend andere studenten van de universiteit kunnen zich maar best zorgen beginnen te maken, nu een kwaliteitskrant een mogelijke link tussen hen en het terrorisme heeft blootgelegd...

We lezen verder: 'Volgens het staatsblad herdoopt Jahjah zijn organisatie [Al Rabita] in oktober [2001] tot het flatteuzere Arab European League; de statuten verschenen welgeteld een maand na de aanslagen.' Het was een bericht dat het Vlaams Blok tien dagen eerder had bekendgemaakt. Het Blok en de Graaf slaan de bal mis: bij zijn recht van antwoord aan De Morgen voegde Abou Jahjah het bewijs dat de aanvraag tot naamsverandering gebeurde op 7 juli 2001, twee maanden voor 9.11... Maar dat is de lezer niet te weten gekomen, want zijn repliek is niet gepubliceerd. Als toemaatje waarschuwt de Graaf het Antwerpse establishment voor deze gevaarlijke man: 'de joodse gemeenschap in Antwerpen' is de grootste tegenstander van Abou Jahjah. De journaliste verwacht antizionisme met antisemitisme. Uit de cijfers kan men niet afleiden dat er sprake is van toegenomen anti-joodse acties onder invloed van de AEL. Wel is het zo dat in de periode van de AEL-betoging, toen Israël's militair offensief in de bezette gebieden woedde, in verschillende landen van Europa geïsoleerde anti-joodse incidenten zich voordeden. Deze verwerpelijke acties deden zich dus ook voor op plaatsen waar men nog nooit heeft gehoord van de AEL.[13]

De timing voor de plaatsing van het artikel was goed overdacht: 20 april, één dag voor de AEL opnieuw de straat wou opgaan. De AEL had bij het Antwerpse stadsbestuur een aanvraag ingediend om op 21 april 2002 te betogen, maar het college had die betoging bij unanimité verboden. Hoeveel belang het stadsbestuur hechtte aan een betogingsvrij Antwerpen bleek tijdens het vrijdaggebed. In de moskeeën werden vijfduizend vlugschriften verspreid waarin Detiège de ouders opriep de kinderen van straat te houden. Intimidatie was niet veraf, want ze waarschuwde voor de financiële en juridische gevolgen als haar woorden in de wind zouden worden geslagen. Op D-Day werden vierhonderdzestig agenten, waterkanonnen, traangassproeiers, een helikopter, de

hondenbrigade en paardenpatrouilles ingezet. Kostprijs: 141.000 euro. Uiteindelijk beperkten Abou Jahjah en een handvol medestanders zich tot een korte, symbolische actie. De AEL-voorman werd even opgepakt.[14]

Men moet geen aanhanger van complottheorieën zijn om te besluiten dat Anne de Graaf en De Morgen zichzelf hadden uitgeleend voor een gecoördineerde moddercampagne tegen de AEL, als men vaststelt dat Het Volk op dezelfde dag dat het artikel van de Graaf was afgedrukt, ook een artikel plaatste met scheldproza aan het adres van de 'frontman anti-joden' dat grotendeels was gestoffeerd met dezelfde 'informatie' waarmee ook de Graaf uitpakte. De selectie van beide kranten was goed overdacht, want met De Morgen (de liberale Persgroep rond Het Laatste Nieuws) en Het Volk (de VUM-groep rond De Standaard) werd het hele spectrum van de Vlaamse dagbladpers bereikt. Interessant om weten is ook dat Het Volk minder moeite had dan haar progressieve concurrent om hun bron te onthullen, want ze liet zonder omwegen 'woordvoerder Jan-Baptist De Smet van de Staatsveiligheid' over de AEL aan het woord...

We weten niet of het initiatief van deze operatie-beschadiging uitging van de Staatsveiligheid, zijn politieke voogden of de persmensen zelf. Het was geen anonieme bron, maar een woordvoerder van de Staatsveiligheid die met de journalisten rond de tafel was gaan zitten en zich als dusdanig ook liet identificeren. Noch de persorganen in kwestie, noch de top van de Staatsveiligheid, noch de politieke voogdijoverheid zagen graten in het te grabbel gooien van een perfide mix van vertrouwelijke informatie en desinformatie. De journalisten hebben de moeite niet genomen om de feiten op hun juistheid te controleren. Niemand heeft achteraf mensen tot de orde geroepen of onjuistheden rechtgezet. Integendeel: De Morgen ontzegde zijn lezers het ingezonden recht op antwoord van Abou Jahjah. Dat alles staat toe te besluiten dat reeds kort na de betoging van 3 april 2002 een brede consensus op nationaal niveau in de maak was om Abou Jahjah de pas af te snijden. De AEL had met de betoging van 3 april de Antwerpse burgemeester Detiège gealarmeerd, maar de regering en de Staatsveiligheid waren dat al langer: Abou Jahjah had al eerder, met de genocidewet in de hand, een klacht bij het Belgische gerecht tegen de Israëlische premier Sharon ingediend, en ook het ontslag van minister Verwilghen geëist voor de studie over criminaliteit en allochtonen van Marion Van San. Met het openingssalvo van 20 april 2002 was de toon gezet. Het zou er de maanden nadien niet op verbeteren.

Een moord en twee bussen pepperspray

Eind 2002, in de weken voor de aanhouding van Abou Jahjah, heerste in België een lynchsfeer. De politieke klasse en de persorganen leken divisies van een leger dat de sjeik van Borgerhout ten val wou brengen. Op 24 november, tijdens een drukbekeken uitzending van het zondagse politieke praatprogramma 'Mise au point' (RTBF) snauwde Anne-Marie Lizin (PS) Abou Jahjah toe: 'Ik ben me beginnen te interesseren in de moslimwereld op het ogenblik dat milities zoals de uwe in 1985 in de straten van Algiers vrouwen met zuren overgoten.' Tekenend voor de mentaliteit van die dagen is de berichtgeving over het grapje van prins Laurent bij de aankondiging van zijn huwelijk met Claire Coombs. De journalisten wilden weten of zijn aanstaande bruid ook een zwak voor dieren heeft. De prins antwoordde: 'Ja. Ze heeft er zelfs al één geadopteerd. Geen hond van een speciaal ras. Hij heet Jahjah.' Geen enkele journalist maakte bij het onprotocollaire gedrag van de prins een kanttekening.[15] Abou Jahjah was vogelvrij verklaard. Alleen de aanleiding ontbrak nog om hard toe te slaan. Er werd al lang naar gezocht. En plots viel ze gewoon uit de lucht, toen op 26 november 2002 jongeren in Borgerhout samenstroonden om hun verdriet en woede te luchten over de moord op Mohammed Achrak, een islamleraar. In de loop van de avond braken relletjes uit die prompt in de schoenen van Abou Jahjah werden geschoven: zijn arrestatie was alleen nog een kwestie van tijd.

Achteraf wees Abou Jahjah op de tekortkomingen van het stadsbestuur en de politie: 'Ik praat de rellen niet goed. Ik heb alles gedaan om ze te vermijden. Maar stel mij niet verantwoordelijk voor wat iedere snotneus die avond heeft uitgespookt. Dat is oneerlijk. Ik blijf erbij: de mensen zijn niet op straat gekomen om vandalenstreken te plegen, maar om te rouwen. En die provocatie van de politie was er. Of noem het gebrek aan tact voor mijn part. Zo wist burgemeester Leona Detiège al meteen

na de feiten dat het geen racistische moord was. Daarmee heeft ze op het hart van mensen getrapt. De dader is misschien gek, misschien haat hij gewoon iedereen. Maar misschien is hij mee gek gemaakt door de Vlaams Blok-pamfletten in zijn bus die de islam des duivels noemen en Marokkanen naar huis willen sturen. (...) Al wie een Marokkaan doodschiet, is gek, geen racist. Vergeet het, wij weten beter. Wij voelen dat aan, iedere dag op straat.' [16] De moordenaar was gestoord, zo schreef de pers. De moord leek dus niet door rationele, racistische motieven ingegeven. Of was dat toch het geval?

Romancier Joris Note schreef een scherpzinnig stuk over de zaak: 'Dé vraag [van politici en journalisten] luidde of de dader van Achrak een gestoorde was dan wel een racist: of-of, indien gestoord, dan niet racistisch. Maar die twee termen horen toch niet op hetzelfde niveau? Het ene is "persoonlijk" en het andere "maatschappelijk": het gaat verdorie niet om twee soorten pathologie, racisme zit in sociale verhoudingen. En het lijkt logisch dat, in een omgeving die veel racisme vertoont en voortbrengt, het gedrag van een gestoorde racistisch gekleurd kan worden. Spreek over het maatschappelijke racisme, niet over dat beklagenswaardige individu.' Een journalist van De Standaard had direct na de feiten inlichtingen ingewonnen: 'De dader stond in de buurt bekend als een racist en leefde volgende verschillende getuigen al maanden in onmin met het slachtoffer.' In de Marokkaanse gemeenschap van Borgerhout was de overtuiging diepgeworteld dat het om een racistische moord ging: de moordenaar zou 'Taliban' hebben geroepen toen hij toesloeg, zo ging het van mond tot mond. Het snelle oordeel van burgemeester Detiège zette kwaad bloed bij een gemeenschap die nogmaals het gevoel kreeg dat ze niet ernstig wordt genomen. Volgens Flip Voets waren Detièges woorden 'het vuur aan de lont (...) Die jongeren kregen nog maar eens het bewijs dat ze niet gehoord werden.' [17]

Er liep die avond wel meer mis. Burgemeester Detiège daagde niet op om de gemoederen te bedaren. Haar afwezigheid op het terrein, zoals haar afwezigheid tijdens de rellen na de betoging van 3 april 2002, getuigen van de diepe kloof tussen het Antwerps stadsbestuur en zijn allochtone burgers. Eén jaar na de feiten deed Detiège zelf het verhaal. Ze was op een receptie ter gelegenheid van haar zestigste verjaardag toen ze een telefoontje ontving dat 'een jonge Marokkaan' was vermoord en dat 'de sfeer grimmig' was. De burgemeester kwam niet in actie. Na de receptie ging ze met familie op restaurant. Daar kreeg ze een nieuw telefoontje: er waren 'hevige rellen' uitgebroken. Maar dat was nog altijd geen reden om de gemoederen te gaan bedaren. Later die avond ging ze de zaken opvolgen in het politiekantoor op de Oudaan, ver van het strijdtoneel. De toestand liep nadien helemaal uit de hand, maar Detiège zou zich niet laten zien. Ze zegt niet waarom, maar een politieofficier doet dat off the record wel: het leek niet geraadzaam Detiège te confronteren met Abou Jahjah, want ze zou voor hem 'geen partij' zijn. Verkoos men een confrontatie en rellen boven overleg waarin Abou Jahjah een rol zou spelen? [18]

De geschokte moslimgemeenschap kreeg nog meer klappen in het gezicht. De dagen na de moord heerste zero-tolerantie in de straten van Borgerhout. De politie verrichtte tientallen hardhandige arrestaties. Mohamed Chakkar van de Federatie van Marokkaanse Verenigingen, niet bepaald een aanhanger van de AEL, zegt daarover: 'De dag na de moord op Achrak zijn ongeveer 120 allochtonen opgepakt en opgesloten op de Luchtbal. Wie er "verdacht" uitzag, werd van straat geplukt. Er waren heel jonge kinderen bij, zelfs een twaalfjarige. Er is buitensporig opgetreden door de politie. Er werden willekeurig arrestaties verricht en er zijn klappen uitgedeeld. We hebben een zestal dossiers samengesteld, goed gestaafd met getuigenissen. Zo kreeg de moeder van een jonge arrestant klappen, en is de gsm van de arrestant verdwenen. Twaalf getuigen bevestigden de feiten. Maar uiteindelijk heeft niemand zijn klacht staande gehouden: er gebeurt toch niets mee, zo denkt men.' De politieke aandacht ging in die dagen niet uit naar de moord, het medeleven met de familie of het politieoptreden, maar naar de 'slechte' reacties vanuit de moslimgemeenschap. Afgaande op de media leek Borgerhout wel in brand te staan. Na de begrafenis van Achrak schreef de pers dat ze 'waardig en sereen' was verlopen, alsof we iets anders hadden mogen verwachten... [19]

In het oog van de storm bevond zich Abou Jahjah. De relletjes waren die avond van de 26ste nog aan de gang toen burgemeester Detiège de AEL-leider al veroordeelde voor het 'uitlokken' van

rellen. Politiechef Luc Lamine, de Antwerpse veiligheidsschepen Dirk Grootjans (VLD), het bestuur van CD&V, Mieke Vogels, Mohammed Talhaoui en Filip Dewinter klonken niet anders, en de tv-beelden van een schuimbekkende Abou Jahjah schenen die stelling te bevestigen. Wat was er echt gebeurd?

Dinsdag 26 november, omstreeks 16.30 uur. In Borgerhout schiet een 66-jarige Belg de 27-jarige zoon van zijn Marokkaanse onderbuur met verschillende kogels neer. Het slachtoffer, een gerespecteerde leraar, strompelt nog naar buiten, maar stuikt daar dodelijk geraakt in elkaar. Abou Jahjah is op dat ogenblik in Brussel. Een vriend belt hem en legt uit wat er gebeurt. In De Standaard vertelde Abou Jahjah achteraf zijn versie: 'Satif Achrak, de broer van de vermoorde Mohammed, is een vriend. Tot een maand geleden trainde ik de zaalvoetbalploeg Antwerpen-Noord waarin hij speelde. (...) Ik was boos en bedroefd. Ik ben meteen naar Borgerhout gereden. Wat had ik anders moeten doen? Mijn schouders ophalen terwijl iemand die ik kende vermoord was? Zo zit ik niet in elkaar. Bovendien vertelde mijn vriend dat de situatie in Borgerhout uit de hand liep. Veel jonge AEL-leden wonen daar. Omdat ik vond dat ik ook tegenover hen een verantwoordelijkheid had, ben ik naar Borgerhout gegaan.' [20]

Na zijn vrijlating vroeg ik Abou Jahjah de gebeurtenissen te reconstrueren. Had hij de jongeren opgehitst? Abou Jahjah: 'Het omgekeerde is waar. Voor ik in Antwerpen arriveerde, waren er al problemen ontstaan. Jongeren waren met de politie slaags geraakt. Toen ik ter plekke aankwam, kwamen groepen jongeren naar mij. Ik wou ze kalmeren, en ook overleggen met de politie. Ik zag Luc Lamine, en ging op hem af. Ik stelde hem voor om de situatie te ontmijnen. De jongeren waren bedroefd, verontwaardigd, woedend. Tegenover hen stond de politie in gevechtssuitrusting. De politie straalde agressie uit, en dat moest tot problemen leiden. Ik zei Lamine dat beide groepen moesten worden gescheiden, en dat de mensen de kans moesten krijgen om hun verontwaardiging en woede positief te uiten. Ik zei hem dat het politiekordon weg moest, zodat de mensen de kans krijgen in optocht naar de moskee te gaan. Lamine ging akkoord. Hij zei me dat hij enkele minuten nodig had om het kordon weg te trekken.

Ik heb de jongeren dan gevraagd rustig te blijven en te bidden, in afwachting van de opheffing van het kordon. Het kordon werd echter niet opgeheven. Ik heb dan Lamine gevraagd hoe het zat, maar hij vroeg nog even te wachten. Dat gebeurde verschillende keren, maar zonder resultaat. Er waren twee politiekordons. Een honderdtal jongeren en ikzelf bevonden ons aan het ene kordon, of beter gezegd: in het kordon, want we waren zo goed als ingesloten. Op een bepaald ogenblik gebeurde er in onze groep een incidentje, toen een wat oudere Marokkaanse man op me afstapte en in het Nederlands zei: "Dat is allemaal uw schuld." Een aantal jongeren werd kwaad en liep op hem af, maar de man rende weg en verschool zich achter de politieagenten. Een aantal AEL-militanten begrepen wat er gebeurde en stelden zich tussen de jongeren en de politieagenten op. Het ging duidelijk om een provocatie. De mensen van Telefacts (VTM) hebben dat incident gefilmd. Ik heb de journalist gevraagd om de beelden van die provocatie uit te zenden, en dat is ook gebeurd. Behalve dat beeldfragment hebben de andere mediaberichten niet bijgedragen om een goed beeld van de gebeurtenissen te creëren.

In onze groep bleef het kalm, maar de zaak escaleerde weldra bij het andere kordon. Een groep jongeren die van ons waren afgesloten door politiemensen, begon relletjes uit te lokken. Tegen die groep werd het waterkanon ingezet. In de groep waarin ik me bevond, waren geen rellen. Ik wou naar die tweede groep, om de gemoederen te bedaren. Ik vroeg een politiecommissaris de toelating om naar de andere groep te gaan. Het was een rustig gesprek, maar plots kwam een agent vanop de tweede lijn naar voor en spoot traangas in mijn gezicht. Ook de commissaris waarmee ik aan het praten was, kreeg wat traangas in het gezicht. Kort daarop spoot ook een andere agent met traangas. Er was voor die actie geen enkele reden. Er was in onze groep geen sprake van rellen, zelfs niet van nervositeit.

Toen ik gekomen was en terug min of meer zag wat er rond me gebeurde, zag ik Luc Lamine staan. Ik zei hem dat hij ons voor de gek hield. Hij had beloofd om het kordon terug te trekken, maar dat gebeurde niet. Hij liet ons volledig insluiten. En terwijl we rustig overlegden, spoot men met

traangas. Over dat laatste wist hij naar eigen zeggen niets. Hij zei me zelfs dat hij geen gezag had over de agenten. Toen ik dat hoorde, werd ik woedend. Ik dacht onmiddellijk aan de rol van Vlaams-Blokkers in het korps. Toen riep ik hem in het gezicht dat we een grote betoging zouden organiseren, zonder toestemming te vragen, en dat hem dan het lachen wel zou vergaan. Dat was toch niet illegaal? Dat laatste is wel het enige dat in de pers aan bod kwam. Alleen de woede kwam aan bod: men was niet geïnteresseerd in de voorgeschiedenis en de context.

Nadien daagde Said Mdaouchi van de Unie der Moskeeën en Islamitische Verenigingen van Antwerpen (UMIVA) op. De jongeren wilden hem te lijf gaan. Ik heb hen gezegd dat niet te doen, en ze hebben hem met rust gelaten. Toen daagde er iemand op die aanzien geniet, ook bij de jongeren: imam Sarouch. Ik heb hem gevraagd om te bemiddelen bij de politie, en hen te vragen ons toe te staan naar de moskee op te stappen. Hij heeft dat geprobeerd, maar zonder succes. Het kordon bleef gehandhaafd. Gelukkig heeft de politie hem niet geslagen, zo niet was de zaak ontploft. Het was wel op het nippertje, want er werd geduwd en getrokken. Toen hebben we Mdaouchi gevraagd om zijn vriendschappelijke relatie met burgemeester Detiège voor een keer voor iets goed te gebruiken, en te regelen dat het kordon werd opgeheven. Mdaouchi belde naar Detiège en toen was de zaak onmiddellijk in orde. Op zo'n ogenblik stelt men vast hoe gemakkelijk het allemaal kan gaan.

We zijn dan naar de moskee getrokken. Toen we aan de moskee Bilal aankwamen, waren we met ongeveer driehonderd. De imam heeft eerst gesproken. Toen wou Mdaouchi spreken, maar de jongeren scandeerden mijn naam. Als ik echt de boel had willen laten ontploffen, dan was dat het ideale moment. Er waren geen journalisten of camera's aanwezig. Ik had gelijk wat kunnen zeggen. Ik had gerust kunnen oproepen om onze woede op straat te uiten. Ik heb echter het tegenovergestelde gezegd. Ik heb gevraagd om naar huis te gaan, om te bidden, en om de familie van het slachtoffer met rust te laten. Ik heb gevraagd om de ramadan en de rouwperiode te respecteren. Ik heb erop gewezen dat de moordenaar was gearresteerd, en dat we op dat vlak moesten afwachten. Ik heb gezegd dat we zeker moesten reageren, maar dat we allemaal in de greep van onze emoties waren, en dat het beter was om op dat ogenblik niets te doen en rustig te overdenken wat we in de toekomst zouden kunnen doen. Ik heb daar zaken gezegd waarmee ik het persoonlijk ook niet gemakkelijk had, want ook ik was heel erg boos. De meeste jongeren hebben geluisterd, en waren overtuigd. Een minderheid was dat echter niet, dat moet ik toegeven.

Ik ben dan naar buiten gekomen en naar huis gegaan. In het PV van de politie staat er iets anders: ik zou dan met een grote groep betogers terug naar de Turnhoutsebaan zijn gegaan. De berichtgeving in de pers was absurd. Er is zelfs geschreven dat het incident met de pepperspray verzonnen is, hoewel dat op tv is uitgezonden. Op geen enkel ogenblik heeft de pers de foute berichtgeving rechtgezet. Nooit heeft men zich verontschuldigd. Men is niet geïnteresseerd in onze versie van de feiten, en men wil niet natrekken of ze juist is. De berichtgeving blijft in het teken van de criminalisering staan.[21]

Dagenlang werd Vlaanderen gebombardeerd met altijd dezelfde tv-beelden van een woedende Abou Jahjah die hevig op politiecommissaris Lamine inpraatte. (Knack-hoofdredacteur Rik Van Cauwelaert schreef: 'Dag na dag worden diezelfde beelden uitgezonden. Op den duur denken de mensen dat ze elke avond tegenover mekaar staan. Het beeld wekt de indruk dat er in Borgerhout een verschrikkelijke confrontatie bezig is. Laat ons ernstig wezen: dat waren relletjes van niks.') Heeft Abou Jahjah die dinsdagavond geroepen 'Vecht terug!', en 'We zijn de sterksten, al moeten we alles kapotslaan!', zoals in sommige kranten te lezen stond? Politiechef Lamine is formeel: 'We waren in vol overleg met die betogers, en een vergelijk was dichtbij. En toen kwam Jahjah de boel opjutten.' En de pepperspray? 'Er werd alleen pepperspray gebruikt toen ze met stenen en betonblokken begonnen te zwieren. Er is nooit in het gezicht van Jahjah gespoten.' Waarheid, of verzinsel van een man die is verteerd door afkeer van de AEL-leider? (Elders zei Lamine: 'Ik werd deze middag in het stadhuis onwel toen ik vaststelde dat één enkele opruier als Jahjah erin slaagt 60 journalisten uit de hele wereld te mobiliseren.')[22]

Geloofwaardige getuigenissen en ook het beeldmateriaal van de VRT bevestigen de versie van Abou

Jahjah. De Standaard schreef: 'Abou Jahjah trachtte te bemiddelen tussen de jongeren en de politie. Die weigerde echter de AEL-mensen tot bij de betogers te leiden.' Ook Het Volk wist dat te melden. Een jongeman die in de buurt woont en aanwezig was tijdens de rellen, legde in Knack uit dat Abou Jahjah de jongeren had gevraagd om kalm te blijven. VRT-journalist Jef Lambrecht, geen fan van de AEL-leider, zei: 'Ik heb Abou Jahjah dinsdag en woensdag van nabij gevolgd, en heb hem niet weten aansporen tot geweld.' M. Chakkar van de FMV maakt een intrigerende kanttekening: 'Ik vermoed dat het pepperspray-incident een val was om Abou Jahjah erin te luizen. In die dagen gebeurden er wel meer vreemde zaken. Wie heeft toen molotov-cocktails in de buurt van synagogen neergezet? Men was op zoek naar een aanleiding om Abou Jahjah te pakken. En Abou Jahjah is met open ogen in de val getrapt.' [23]

Bijna een week na de rellen toonde TerZake (VRT) alle door de VRT-ploeg gedraaide beelden van die bewuste avond, 'onversneden', zei presentator Ivo Belet. De keten van oorzaak en gevolg wordt dan duidelijk. Op de beelden zien we hoe Abou Jahjah, omringd door allochtone jongeren, met een vijftal politieagenten overlegt. Plots, zonder aanwijsbare reden, spuiten twee politieagenten met pepperspray de groep uiteen. Tegen de VRT-ploeg legt Abou Jahjah met tranende ogen uit dat de jongeren woedend en verdrietig zijn. Voor Abou Jahjah en de jongeren is het een racistische moord. Ze willen hun woede en verdriet uiten en hun dode makker eren. Noem het 'een spontane betoging', zegt Abou Jahjah, en hij verwijst naar de samenscholingen na de moord op Pim Fortuyn in Rotterdam, toen de politie met de mensen verbroederde. De Antwerpse politie reageert anders en sluit de jongeren in. Die politiekordons zijn 'een provocatie', zo zegt Abou Jahjah nog. Hij had de politieofficiërs gevraagd om ze weg te halen, maar de pepperspray werd bovengehaald. Na de filmbeelden te hebben getoond, zei Belet in de studio tegen zijn gesprekspartner Patrick Dewael: 'Als je de onversneden beelden ziet, dan is er van opruiing geen sprake, bijna integendeel. Hebben de rechters [die Abou Jahjah achter de tralies hebben gegooid] zich laten opjuten?' [24]

De vraag is interessant. Maar er zijn nog andere interessante vragen. Waarom toonde TerZake pas op maandagavond 2 december beelden die al op dinsdagavond 26 november zijn opgenomen? Waarom probeerde TerZake pas dan de vraag over de rol van Abou Jahjah in de rellen te beantwoorden, hoewel die vraag al bijna een week hét politieke gespreksonderwerp was? Waarom lichtte Belet pas een tip van de sluier op nadat Abou Jahjah was gearresteerd voor zijn vermeende rol in de rellen? En waarom liet TerZake (zoals de andere massamedia) na het agressieve politieoptreden te belichten? Was de ploeg van TerZake verlamd door de mediahysterie waardoor nuancerende commentaren en feiten not done waren? De beelden tonen in elk geval aan dat 'het verbale geweld' van Abou Jahjah was uitgelokt, want eerst had een agent provocateur Abou Jahjah met pepperspray bewerkt...

Enkele journalisten meldden veel later in artikels over de interne keuken van de Antwerpse politie dat die 26ste november, tijdens de politieoperaties zelf, op straat een conflict uitbrak tussen korpschef Luc Lamine en hoofdcommissaris Serge Muyters over 'het gedrag van Muyters' rechterhand Bart De Bie'. Lamine verweet Muyters, die bekend is van de TV1-serie Het leven zoals het is, De Bie een hand boven het hoofd te houden. De Bie heeft de reputatie van 'een rambo'. Hij is ondertussen beschuldigd van het folteren van een Turkse familie, en werkt sinds een tijdje voor het Vlaams Blok. Zowel Muyters als De Bie waren in die periode actief in de Antwerpse politieschool POTVA, een trefpunt van politieofficiërs, conservatieve politici en mensen van privé-beveiligingsfirma's. Achteraf zei De Bie dat hij als commissaris 'de vuile karweitjes' opknapte, en 'al lang' lid is van het Blok. Opnieuw kan de vraag worden gesteld die zich ook bij de analyse van de rellen van 3 april 2002 opdrong: hebben op 26 november 2002 extreem-rechtse krachten binnen het korps met een harde aanpak en provocaties aangestuurd op een strategie van de spanning? De vaagheid waarmee het Comité P in zijn jaarverslag op de gebeurtenissen ingaat, laat vermoeden dat men een en ander liefst niet in de openbaarheid brengt. [25]

In tijden van crisis sluiten de rangen en krijgen stoottroepen meer ruimte dan gewoonlijk. Op zo'n momenten krijgt extreem-rechts, goed aanwezig in de ordediensten, de kans om zijn stempel op de ontwikkelingen te drukken. In het hoger belang van de strijd tegen de AEL werden al lang geen

vragen meer gesteld over de collusie tussen conservatieve krachten in de veiligheids- en ordediensten, het Blok en een aantal journalisten. Toen Het Laatste Nieuws Vlaams-Blokvoorman Dewinter vroeg hoe hij aan een rapport van de Staatsveiligheid over islamterrorisme was geraakt, zei hij: 'Dat is hetzelfde verhaal als bij het dossier over Dyab Abou Jahjah: op dit moment zijn er in onze overheidsdiensten heel wat mensen die alleen nog bij het Vlaams Blok de klok kunnen of willen luiden over zaken die de overheid liever in de doofpot steekt.' [26] Als extreem-rechts er niet voor terugschrikt om de strijd tegen de AEL te voeren met lekken naar de pers, open en bloot dus, waarom zou het dan aarzelen voor minder zichtbare provocaties, gecamoufleerd als 'ordehandhaving' tijdens manifestaties of samenscholingen zoals eind november 2002 in Borgerhout?

Een politieke gevangene

Op 28 november, minder dan 48 uur na de moord op Achrak, werd Abou Jahjah in de buurt van zijn woning in Deurne opgepakt en opgesloten in de gevangenis van Antwerpen. Hij werd vervolgd voor 'weerspannigheid in bende met voorafgaande afspraak en wapenvertoon, kwaadwillige belemmering van het verkeer, het in bende onbruikbaar maken van voertuigen en opzettelijke slagen aan een agent met een bloeditstorting als gevolg.' Vijf dagen later verscheen hij voor de raadkamer. Het parket probeerde de raadkamer ervan te overtuigen dat Abou Jahjah de menigte had aangezet tot rellen, en wou hem op basis daarvan in de gevangenis houden: 'de vordering tot aanhouding [is] ingegeven door de zorg voor het vrijwaren van de openbare veiligheid.' De advocaten toonden echter aan dat de rellen al twee uur bezig waren toen Abou Jahjah arriveerde. Volgens het parket had de AEL-leider de menigte opgeruid, en steunde het daarvoor op een verklaring van een agent die Arabisch begrijpt. Abou Jahjah zou hebben geroepen: 'Er is maar één god en dat is Allah. Samen staan we sterk tegen de politie. Al wie ons niet volgt, is een schijnheilige. Verzet u.' Abou Jahjah lacht die beschuldiging weg: de jongeren spreken Antwaarps, geen Arabisch. De agent was trouwens niet zeker van wat hij had gehoord, want hij had verklaard dat hij 'meende te begrijpen dat'... De raadkamer liet Abou Jahjah vrij, onder één voorwaarde: hij mocht drie maanden niet deelnemen aan manifestaties op de openbare weg. Wel mocht hij nog altijd de pers te woord staan en in zalen zijn sympathisanten toespreken. [27]

De dag van de uitspraak voerden sympathisanten van Abou Jahjah aan het justitiepaleis actie. Vlugschriften werden uitgedeeld: 'Stop de Dyabolisering. Guy aan de macht, de rechtstaat verkracht.' Dat laatste sloeg op de uitlatingen van premier Verhofstadt die enkele uren voor de arrestatie in het parlement had verklaard dat hij er niet aan twijfelde dat actie tegen Abou Jahjah op komst was. Die uitlatingen zijn in meer dan één opzicht merkwaardig. Niet alleen laadde de premier de verdenking op zich dat hij met het gerecht onder één hoedje speelde om Abou Jahjah aan te pakken, maar hij reikte ook een motief voor een arrestatie aan. Volgens de premier heeft de AEL met haar burgerpatrouilles geen politieke maar maffieuze oogmerken: de politie uit de wijken verjagen om in 'no-go zones' een vrijgeleide te geven aan criminele benden. De Standaard merkte fijntjes op dat Verhofstadt voor die zware beschuldiging geen bewijsmateriaal aandroeg. Abou Jahjah wees ze verontwaardigd van de hand: 'De morele code van de AEL is: geen drugs, niet dealen, geen criminaliteit. Als we respect willen afdwingen, moeten we eerst zelfrespect opbrengen en ons verantwoordelijk gedragen. Maar we zeggen ook: de criminaliteit is in de eerste plaats het gevolg van de uitsluiting, en de politie moet zich tegenover de kruimeldief niet gedragen alsof het Bin Laden zelf is.' Veel zin voor relativering was tijdens die zitting van het parlement niet te bespeuren: de Antwerpse CD&V'er Marc Van Peel stelde voor om met een uitzonderingswet de AEL onmiddellijk buiten de wet te stellen. Minister van Binnenlandse Zaken Duquesne deelde zijn mening. [28]

Politici wedijverden met mekaar voor de prijs van de meest gespierde uitspraak. Terwijl Verhofstadt, Duquesne en Van Peel in het parlement de scheiding der machten op de helling zetten, zei toenmalig SP.A-voorzitter Janssens op tv: 'Abou Jahjah moet met alle mogelijke middelen gestopt worden.' Later verduidelijkte Janssens dat hij geenszins de indruk wou wekken dat alle middelen geoorloofd waren, zoals hem levenslang opsluiten of laten vermoorden: 'ik bedoelde dat hij gestopt moest worden met "democratische" middelen. Anders zet je de democratie nog meer op het spel dan Abou Jahjah zelf.' Eens Abou Jahjah in de gevangenis zat, verklaarde Van Peel dat hij hoopte dat het juridisch dossier sterk genoeg was om hem vast te houden. Achteraf bekritiseerde Van Peel de

rechter: 'de beslissing van de rechtbank om Dyab Abou Jahjah vrij te laten, doet me denken aan het spaghetti-arrest (...) Jahjah werd gerechtelijk aangehouden. Dan kan je er normalerwijs toch van uitgaan dat er een voldoende sterk dossier was om de raadkamer te passeren? Nu krijgen we een uitvergroot handtassenafrukverhaal waarbij de dief na twee uur het politiekantoor mag verlaten.' Het doet er dus niet toe of Abou Jahjah schuldig is of niet, ten behoeve van de publieke opinie moest hij aangehouden blijven...[29]

De Antwerpse procureur des konings Bart van Lijsebeth had het over een 'collectief delirium' bij een deel van de bevolking en de pers. Hij liet na ook de politieke wereld te noemen, maar de indruk is groot dat hij met deze uithaal zijn frustratie verwoordde omdat het gerecht tegen zijn zin in de arena was geduwd. De procureur erkende dat een vraag van minister Verwilghen aan de basis van het onderzoek tegen Abou Jahjah lag. van Lysebeth vergaderde in die periode maandelijks met de veiligheidsadviseur van de premier, Brice De Ruyver, hier en daar 'de echte minister van Justitie' genoemd. De Ruyver zal de procureur zeker niet aangeraden hebben om de vraag van de minister naast zich neer te leggen, want hij was de muze van Verhofstadts verbale aanvallen op Abou Jahjah.[30]

Koesterde men de hoop dat uit het verhoor van Abou Jahjah en de inval in zijn appartement alsnog een motief kon worden gepuurd om hem achter de tralies te houden en de AEL te breken? Het Laatste Nieuws schreef alvast dat de politie bij Abou Jahjah thuis 'wapens en zendapparatuur' had gevonden (het bericht moest enkele dagen later worden rechtgezet). De krant pakte ook uit met naar eigen zeggen 'de letterlijke vertaling van de Arabische woorden' die Abou Jahjah tot de jongeren had gericht en door een agent waren opgetekend: 'We gaan hier de baas worden. Wij zijn de sterksten. We zullen laten zien wie we zijn, al moeten we alles kapot slaan. Gehoorzaam niet. Bied weerstand.' En passant schreef de krant ook nog dat een Marokkaan een klacht had ingediend omdat de AEL zijn zonen probeerde te ronselen: 'Ze kregen wat zakgeld en een gsm cadeau wanneer ze bereid waren als harde kern van de AEL uit te rukken.' De zin 'We zullen laten zien wie we zijn, al moeten we alles kapot slaan.' werd de dag nadien in Het Nieuwsblad 'sla alles kapot'.[31] Hoeft het gezegd dat er bij Abou Jahjah geen wapens zijn gevonden, dat de raadkamer het PV van de agent niet weerhield en dat we van de klacht dat de AEL met zakgeld en gsm's kinderen ronselt niets meer hebben gehoord?

De kwaliteitspers bleef niet achter. In De Morgen liet Anne de Graaf speurders aan het woord. 'Wie zoekt die vindt, en dat gaat wat vlugger met een onnozele aanklacht', was de titel van haar artikel. De arrestatie van Abou Jahjah heeft niets te maken met de rellen, maar ze zijn wel een mooi alibi om op zoek te gaan naar veel belangrijker zaken – naar 'de financier van de AEL', zo zei een politiecommissaris. Volgens een speurder was die financier 'een Libanese firma' met basis in Antwerpen. de Graaf meldde met stellige zekerheid dat de AEL door dat bedrijf al werd gefinancierd toen de organisatie nog Al Rabita heette. De journaliste wou op vraag van het parket de naam van het Libanese bedrijf niet vermelden, want 'de firma is de kroon op een langdurig onderzoek'. Ze hield haar lezers voor de gek, dat is zonder veel denkwerk duidelijk: als die firma zou bestaan, dan zou ze ook zonder naamsvermelding door het artikel gealarmeerd worden. (Anderhalf jaar later is nog steeds geen bewijs gevonden om 'de kroon' op dit ondertussen erg langdurig onderzoek te zetten. de Graaf ziet ook over het hoofd dat giften niet per definitie verboden zijn.) Als toetje herhaalde de Graaf wat ze al in haar artikel over 'de rellenmanager' had geschreven: Abou Jahjah heeft na 9.11 de naam 'Al Rabita' ingeruild voor 'AEL' omdat de CIA 'de koepelorganisatie Al Rabita' op de lijst van verboden organisaties had gezet. Ze schreef dat tegen beter weten in, want Abou Jahjah zelf had de krant het bewijs bezorgd dat dit niet waar is.[32]

De loslippigheid van de speurders en de sensatiezucht van sommige journalisten schonden het vermoeden van onschuld van Abou Jahjah, maar het zette allemaal niet veel zoden aan de dijk: bij gebrek aan bewijzen liet de raadkamer hem vrij. De aanval was op een debacle geëindigd. Sommige politieke tenoren hadden met hun uitspraken zichzelf beschadigd en een slagschaduw over alle huidige en toekomstige politieke en gerechtelijke acties tegen de AEL-voorzitter gelegd. Abou Jahjah liep opnieuw vrij rond, had de status van politiek martelaar gekregen en genoot nu ook internationale bekendheid. Time en The New York Times wijdden artikels aan hem. Bovendien was een bres geslagen in de autochtone linies, want meer dan 200 academici hadden in een open brief

afstand genomen van de ondemocratische kuiperijen tegen Abou Jahjah. Hoewel vrijwel niemand van hen partij koos voor de AEL, was de lektuur van hun standpunten voor Verhofstadt en co niet aanmoedigend. Zo legde UCL-professor Philippe Van Parijs uit dat hij de tekst had ondertekend omdat men 'de dieperliggende oorzaken' van de problemen moet onder ogen zien, zoals 'de enorme afstand' tussen de politie en de allochtone bevolkingsgroepen van sommige gemeenten. Die bevolking bekijkt de politie als 'een bezettingsmacht (...) [Een politie-post] lijkt soms op een kazerne van het Vreemdelingenlegioen temidden een wijk in Rabat.' [33]

Het establishment was verstrikt geraakt in het web dat het zelf had gesponnen. De hysterische reacties van politici en perslui op de al bij al beperkte rellen (enkele gesneuvelde ruiten en een handvol beschadigde auto's) en de demonisering van Abou Jahjah als het boosaardige genie achter het geweld hadden in de publieke opinie de overtuiging ingang doen vinden dat moslimjongeren op het punt stond zich meester te maken van de straten van Antwerpen. Eens de indruk was gewekt dat een burgeroorlog nabij was, kon men zonder gezichtsverlies niet meer terug. Abou Jahjah, tot monster verheven, moest worden neergehaald. Ten oorlog trek je echter best gewapend, en dat was duidelijk niet het geval geweest.

[1] Human Rights Watch, 'Jenin: IDF Military Operations', May 2002.

[2] Vertegenwoordiger FMV en K. Dassen, zoals geparafraseerd in De Standaard, 5/4/2002; A. de Graaf, 'Het ware gelaat van de rellenmanager', De Morgen, 20/4/2002; Gazet van Antwerpen, 5/4/2002; Abou Jahjah, gecit. in 'De zwarte engel van de integratie', Gazet van Antwerpen, 20/1/2003.

[3] P. Verbraeken, 'Open brief aan Leona Detiège', 4/4/2002, website Charta 91.

[4] J. Leman, Ongeleid projectiel, pp. 137-138; M. Chakkar, e-mail aan LDW van 20/2/2004.

[5] Comité P, Verslag 2002. Bijlage 3.3. Uit de enkele lijnen die het Comité P aan het optreden van de AEL op 3 april wijdt, komt geen beeld naar voor van een gewelddadige organisatie, maar van eentje die de controle over de gebeurtenissen kwijt was (wat, gezien het politieoptreden, onvermijdelijk was). De ordedienst van de AEL '[was] de situatie niet meester' en 'de manifestatie [heeft niet] het verloop gekend dat de organisatoren voor ogen hadden.'

[6] C. Marinower, in De Standaard, 20/4/2002; R. Van Houtte, 'Vrees voor de vreedzamen', Gazet van Antwerpen, 19/4/2002.

[7] R. Frohmann en P. Geudens, in Gazet van Antwerpen, 5/4/2002; De Morgen en Het Volk, 20/4/2002; website Vlaams Blok, 'Leman contra Abou Jahjah'.

[8] Gecit. in G. Timmerman, 'Stratego op zijn Antwerps', De Morgen, 27/4/2002.

[9] H. Rosenberg en R. Van Houtte, in 'Het taboe doorbroken', Gazet van Antwerpen, 12/4/2002; A. Gantman, in De Morgen, 27/4/2002.

[10] D. Abou Jahjah (interview LDW).

[11] A. de Graaf, 'Het ware gelaat van de rellenmanager', De Morgen, 20/4/2002. Cursiveringen zijn van ons. Het artikel dat Het Volk op dezelfde dag afdruckte, draagt als titel 'Frontman anti-joden is omstreden figuur. Abou Jahjah verafschuwt integratie, maar trouwde zelf met Belgische'.

[12] 'Assimilation or Deportation: Arabs in Europe and Their Struggle For Civil Rights', speech van 28/1/2002, Cairo Institute for Human Rights Studies. Over de standpunten van Abou Jahjah over 9.11, zie 'Our Collateral Damage, and Theirs!', 11/2001, of 'Is the Arab world Europe's nemesis, or its last hope?', Al-Ahram, 12-18/9/2002. We informeerden bij de Graaf naar haar bron, maar kregen geen antwoord.

[13] Vlaams Blok Antwerpen, 'De fundamentalistische banden van de AEL', dossier persconferentie 10/4/2002. Abou Jahjah's recht van antwoord aan De Morgen is terug te vinden op de website van het Antwerps Platform voor een Rechtvaardige Vrede in Palestina.

[14] 'Brieven in moskeeën vragen ouders kinderen in toom te houden', De Standaard, 20/4/2002; minister Duquesne over de AEL-actie van 21/4/2002, in Gazet van Antwerpen, 2/7/2002. Enkele weken later diende een platform van een tiental organisaties, waaronder de AEL, een aanvraag in voor een nieuwe pro-Palestijnse betoging in Antwerpen. De stad weigerde opnieuw, maar een rechter maakte in kortgeding brandhout van het betogingsverbod, door te stellen dat 'de incidenten

van 3 april niet eeuwig als excuus kunnen worden gebruikt'. Op 8 juni werd in alle rust betoogd.

[15] Lizin, gecit. in M. Labaki, Abou Jahjah, l'erreur, pp. 39-40; prins Laurent, gecit. in Het Nieuwsblad, 20/12/2002.

[16] D. Abou Jahjah, 'Ik ben Ayatollah Khomeini niet', De Standaard, 14/12/2002.

[17] J. Note, 'In de gaten', De Standaard, 2/1/2003; 'Rellen in Antwerpen na dood Marokkaan', De Standaard, 27/11/2002; 'Flip Voets over media, allochtonen en integratie' (interview met M. Bekkour), website Kif Kif. Ook Knack (4/12/2002) berichtte dat in de buurt iedereen het er over eens is: het gaat om een racistische moord.

[18] Naar eigen zeggen ging de burgemeester 'later die avond' de vader van het slachtoffer opzoeken. L. Detiège, gecit. in 'Borgerhout blijft verscheurd', Gazet van Antwerpen, 15/11/2003. Ook in haar boek Kroniek van een aangekondigd ontslag zwijgt ze over haar inertie.

[19] M. Chakkar, e-mail aan LDW van 20/2/2004. Zie hierover ook L. Sioen, 'Hoe racistisch is de Antwerpse politie?', De Standaard, 7/12/2002. Over de begrafenis, zie Knack, 4/12/2002.

[20] D. Abou Jahjah, 'Ik ben Ayatollah Khomeini niet', De Standaard, 14/12/2002.

[21] D. Abou Jahjah (interview LDW). Zie ook zijn Tussen twee werelden, pp. 307 ev.

[22] L. Lamine, 'Mijn agenten hebben niet geprovoceerd', De Standaard, 28/11/2002.

[23] 'Rellen in Antwerpen na dood Marokkaan', De Standaard, 27/11/2002, en Het Volk van dezelfde dag; Knack, 4/12/2002; M. Chakkar, e-mail aan LDW van 20/2/2004; interview met J. Lambrecht, Ministerie van Agitatie, website e-communism-org.

[24] TerZake (VRT), 2/12/2002.

[25] Het conflict Muyters/De Bie wordt gemeld in C. Naber, 'De strijd om privileges', De Morgen, 31/7/2003, en R. Sauviller, 'De val van Luc Lamine', DENG, december 2003. B. De Bie, gecit. in 'Antwerpse commissaris naar Vlaams Blok', Het Laatste Nieuws, 18/2/2004. N-VA-Kamerlid Karel Van Hoorebeke was tevreden over de analyse van het Comité P over de politieoptredens bij de Europese topvergaderingen, maar 'een ander, heel vaag rapport over de ordehandhaving in Antwerpen bij de betogingen van de AEL in mei en oktober [sic voor april en november] 2002 komt daarmee wel in een nieuw daglicht. Op televisie zag je inspecteurs met de spuitbus op oogniveau naar de betogers traangas of pepperspray spuiten. En in het verslag van het Comité P staat dat de politie niet provoceede. Als men op dergelijke manifeste incidenten niet ingaat, dan maakt men zijn eigen rapport waardeloos.' Gecit. in Gazet van Antwerpen, 13/1/2003. Comité P, Verslag 2002. Bijlage 3.3.

[26] F. Dewinter, in Het Laatste Nieuws, 8/11/2002.

[27] Mededeling parket van 3/12 en PV van de rellen van 26/11, in Het Nieuwsblad, 4/12/2002.

[28] Abou Jahjah, gecit. in M. Labaki, Abou Jahjah, l'erreur, p. 44. Verhofstadt zei in het parlement: 'Het komt mij voor dat de bedoeling van de AEL is om op een bepaald ogenblik greep te krijgen op een aantal wijken, de politie er te verjagen, zogenaamd onder het mom van er controle op uit te oefenen, en op die manier criminele activiteiten te laten voortzetten in die wijken. Dat is de reden waarom de minister van Justitie en de hele regering trouwens ook het parket heeft aangestuurd om de nodige actie te ondernemen. (...) Als dat zo ver moet gaan dat wij uiteraard deze organisatie moeten verbieden, dan zullen wij dat ook doen. Dat zal evenwel gebeuren in onze rechtsstaat, niet op basis van een eenzijdige actie vanwege de uitvoerende macht, maar op basis van datgene wat het parket in de komende uren en dagen zal beslissen te ondernemen. Ik zeg nogmaals, ik heb er geen twijfel over dat actie op komst is.' G. Verhofstadt en M. Van Peel, Kamer van Volksvertegenwoordigers, 28/11/2002, CRIV 50 PLEN 284. Lang na de vrijlating van Abou Jahjah, toen de politieke klasse met gène teruggicht aan de mislukte criminalisering van de AEL, volhardde de premier: 'Ik blijf erbij dat de AEL een dekmantel is om de politie uit bepaalde wijken weg te duwen en onoorbare praktijken te laten doorgaan.' In Humo van 24/12/2002.

[29] P. Janssens, in De Morgen, 7/12/2002; M. Van Peel, in De Standaard, 4/12/2002. (Onze cursivering)

[30] B. van Lijsebeth, gecit. in De Financieel-Economische Tijd, 7/12/2002.

[31] Het Laatste Nieuws, 29/11 en 3/12/2002; Het Nieuwsblad, 4/12/2002.

[32] A. de Graaf, 'Wie zoekt die vindt, en dat gaat wat vlugger met een onnozele aanklacht', De Morgen, 30/11/2002.

[33] J. Blommaert, H. De Ley, N. Fadil, e.a., 'Open brief', De Morgen, 3/12/2002; Ph. Van Parijs, in La Libre Belgique, 3/12/2002. Paul Goossens sloeg over de zaak spijkers met koppen in een opinieartikel: 'Abou Jahjah is een politieke gevangene, dus moet hij vrij', De Morgen, 2/12/2002.